85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том I

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том I

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ I

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение проект НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2067-8 (print)
ISBN 978-954-23-2068-5 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME I

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2067-8 (print)
ISBN 978-954-23-2068-5 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ I

ПЛЕНАРНИ ДОКЛАДИ

ПЪТЯТ КЪМ УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНА КОХЕЗИЯ –
МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ РИСКОВЕ И БАРИЕРИ
Проф. д.ик.н. Димитър М. Иванов …… 7

ПРОБЛЕМАТИЧНОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Проф. д-р Митко Димитров …… 31

ФИНАНСИ, ИКОНОМИКС, ЗАСТРАХОВАНЕ И ОСИГУРЯВАНЕ

ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО
НА ПУБЛИЧНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И ИМОТИТЕ –
ДЪРЖАВНАТА И ОБЩИНСКА СОБСТВЕНОСТ
Проф. д.н. Борислав Борисов …….. 51

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНЫЙ КРИЗИС И ЕГО ПРОЯВЛЕНИЕ
В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19
д.э.н., профессор, Зверяков Михаил Иванович …… 59

ИЗМЕРВАНЕ ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПАНДЕМИЯТА
ОТ COVID-19 ВЪРХУ КОРПОРАТИВНИТЕ ПОЛИТИКИ
ЗА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Проф. д-р Андрей Захариев …… 67

ОБЛАГОРОДЯВАНЕ НА ПЛОСКИЯ ДАНЪК В БЪЛГАРИЯ
Проф. д-р Румен Брусарски …… 75

ДВИЖЕЩИ СИЛИ НА ИНТЕГРАЦИЯ В ГЛОБАЛНИТЕ ЦИФРОВИ ВЕРИГИ
ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ
Проф. д-р Сава Димов …… 83

ЕФЕКТИ ОТ ПРОГРАМАТА НА ЕЦБ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА АКТИВИ
В УСЛОВИЯТА НА ИЗВЪНРЕДНА СИТУАЦИЯ, ПРИЧИНЕНА ОТ ПАНДЕМИЯ
Проф. д-р Силвия Трифонова …… 95

ТЕСТВАНЕ НА КОРЕКТИВНИ ВЕРОЯТНОСТНИ МОДЕЛИ
ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ОПЦИИ ВЪРХУ АКЦИИ
Проф. д-р Стефан Симеонов, Д-р Теодор Тодоров …… 108

КОНКУРЕНЦИЯ И КОНЦЕНТРАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ
ОБЩОЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР (2011-2020 г.). СТРУКТУРЕН АНАЛИЗ
И ЕМПИРИЧНИ НАБЛЮДЕНИЯ
Проф. д-р Стоян Проданов …… 116

THE IMPLEMENTATION OF GOALS OF BALANCED DEVELOPMENT
OF POLAND AGAINST THE CHALLENGES AND DANGERS
OF WASTE MANAGEMENT
Assoc. Prof. Ireneusz T. Dziubek, Dr Tatiana Manasterska 126

MODERN FEATURES OF TRUST ASSET MANAGEMENT
Postgraduate student Stanislav Perminov, Assoc. Prof. Deniss Djakons, PhD 136

ИНДУСТРИЯТА НА ХЕДЖ ФОНДОВЕТЕ В ЕРАТА
НА РАЗХЛАБЕНИТЕ ПАРИЧНИ ПОЛИТИКИ И COVID-19
Доц. д-р Александър Ганчев 142

РАЗНОСКИТЕ КАТО НЕДЕЛИМА ЧАСТ ОТ АНАЛИЗА
НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПО ИМУЩЕСТВЕНО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Венцислав Василев 150

ВЛИЯНИЕ СТРУКТУРЫ ЭКОНОМИКИ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ
УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА И РАЗВИТИЯ
Кандидат экономических наук, доцент Шараг Елена Сергеевна 159

СТРАТЕГИЧЕСКИ ДЕЙСТВИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ СТОПАНСКИ
ОРГАНИЗАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ ОТ COVID-19
Доц. д-р Илиан Минков 166

ИНСТИТУЦИИ И НЕРАВЕНСТВО
Доц. д-р Калин Господинов 174

ПОВЕДЕНЧЕСКИ ПОДХОД КЪМ ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ -
ВЪЗМОЖНОСТИ И ОГРАНИЧЕНИЯ
Доц. д-р Калоян Колев 181

ПРОБЛЕМИ НА ЛОЯЛНОСТТА В БАНКОВИТЕ ИНСТИТУЦИИ
ПРИ СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Катя Личева 190

ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ И ЕФЕКТИ
НА МЕЖДУРЕГИОНАЛНАТА ДАНЪЧНА КОНКУРЕНЦИЯ
Доц. д-р Людмил Найденов 196

ВЪЗМОЖНИ ГРЕШКИ ПРИ ВЪЗЛАГАНЕТО
НА ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ В БЪЛГАРСКАТА ПРАКТИКА
Доц. д-р Марин Маринов, Красимир Парашкевов 204

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ГРИЖИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Николай Нинов 210

ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID ВЪРХУ ЗДРАВНИТЕ РАЗХОДИ
Доц. д-р Николай Атанасов 219

ПОДХОДИ И ПРАКТИКА НА ДЪРЖАВНОТО ФИНАНСИРАНЕ
НА ПУБЛИЧНОТО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ
Доц. д-р Пламен Йорданов, **Гл. ас. д-р Маргарита Николова** 230

ФИСКАЛНИТЕ ОБЛЕКЧЕНИЯ ЗА ЛИЦА С УВРЕЖДАНИЯ КАТО ПРИКРИТИ
СОЦИАЛНИ ПЛАЩАНИЯ ПРИ ИНВАЛИДНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, Ас. д-р Йордан Йорданов,
Докторант Жанета Ангелова 238

ОТРАЖЕНИЕ НА КОВИД-19 ВЪРХУ ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПЛАЩАНИЯ
ПО ЗАСТРАХОВКА „КАСКО“ НА МПС В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Румен Ерусалимов 246

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА СПРАВЕДЛИВОСТ –
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ
Доц. д-р Силвия Топлева 251

ДЪЛГОСРОЧНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ЕФЕКТИ
НА ПАНДЕМИИТЕ – УРОЦИ ОТ НЯКОИ ПРЕДХОДНИ КРИЗИ
Гл. ас. д-р Александър Б. Тодоров 258

ЕВРОФИНАНСИРАНЕТО КАТО СРЕДСТВО ЗА ПОВИШАВАНЕ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ СЕКТОР
„ПРОИЗВОДСТВО НА ОБЛЕКЛО ОТ ТЕКСТИЛ“
Гл. ас. д-р Ангелина Терзиева 266

НЯКОИ АСПЕКТИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА COVID-19
ВЪРХУ БЪЛГАРСКИЯ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР
Гл. ас. д-р Анелия Панева 274

ПАЗАРЪТ НА ЗДРАВНО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ –
СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Валентина Нинова 281

ФИСКАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ –
НЕОБХОДИМОСТ, УСЛОВИЯ И ЕФЕКТИ
Гл. ас. д-р Димитър Костов 289

БЪЛГАРИЯ ПО ПЪТЯ КЪМ ЕВРОЗОНАТА
Гл. ас. д-р Петя Василева 297

ДИНАМИКА НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ НА БЪЛГАРИЯ
СЪС СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОСЪЮЗА
Гл. ас. д-р Сергей Радуканов 304

ПРОМЕНЯЩИТЕ СЕ РОЛИ НА ФИСКАЛНАТА И ПАРИЧНАТА ПОЛИТИКА
В СВЕТЛИНАТА НА COVID-19 В СТРАНИ С РАЗЛИЧЕН ПАРИЧЕН РЕЖИМ
Гл. ас. д-р Соня Георгиева 310

АСПЕКТИ НА НАЦИОНАЛНАТА ПОЛИТИКАТА
ПО ЗАЕТОСТТА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД НЕЯ
Гл. ас. д-р Таня Илиева ……..……..……..……..… 320

ПОВЕДЕНЧЕСКИ ИНВЕСТИЦИОННИ СТРАТЕГИИ –
ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УСТОЙЧИВИ РЕЗУЛТАТИ
ОТ АКТИВНО ИНВЕСТИРАНЕ
Гл. ас. д-р Цветан Павлов ……...……. 325

ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ПРЕД БЪДЕЩИТЕ ПЕНСИОНЕРИ
В КОНТЕКСТА НА НОРМАТИВНИТЕ ПРОМЕНИ ВЪВ ВТОРИ СТЪЛБ
НА ПЕНСИОННИЯ МОДЕЛ В БЪЛГАРИЯ
Ас. д-р Йордан Йорданов ……...……. 334

ПАЗАРЪТ НА БАНКОВИ ДЕПОЗИТИ В БЪЛГАРИЯ:
ДИНАМИКА И СТРУКТУРНИ ИЗМЕНЕНИЯ
Ас. д-р Радослав Къновски …….....……. 340

ОЦЕНКА НА УСТОЙЧИВОСТТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В БЪЛГАРИЯ
Д-р Антон Сотиров, **Д-р Никола Пищалов** …….....……. 347

НАДНОРМЕНОТО ТЕГЛО И ЗАТЛЪСТЯВАНЕТО
КАТО РИСКОВ ФАКТОР ЗА ЗДРАВЕТО
Д-р Орлин Цветков …….....…….……. 354

МЕРКИ НА ФЕДЕРАЛНИЯ РЕЗЕРВ НА САЩ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА COVID-19
Д-р Свилен Колев .....…….……. 359

STATE AID ENFORCEMENT LAW IN THE ENERGY SECTOR
IN ALBANIA
Lecturer of Law, **Dr. Anduena Gjevori** ……..…….……. 366

БАНКОВАТА ТАЙНА КАТО КОМПОНЕНТА НА БАНКОВАТА
СИГУРНОСТ – ФИНАНСОВО-ПРАВНИ АСПЕКТИ
Преп. Игнат Папазов ……..…….……. 374

THE HISTORICAL EVOLUTION OF THE GOVERNMENT
SECURITIES MARKET IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA
Olesea Speian, PhD Student ……..……...…….……. 378

ПРОМЕНИ В ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРНИ КАПИТАЛОВИ
ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПОКРИТИ ОБЛИГАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Докторант Борислав Киров ..……...……..……. 386

АВТОМОБИЛНИЯТ ПАЗАР В БЪЛГАРИЯ И МЯСТОТО
НА ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВА НА НЕГО
Докторант Ваня Галчева ……...……. 393

ЕФЕКТИ ВЪРХУ ПАРИЧНАТА ПОЛИТИКА В РЕЗУЛТАТ
ОТ НАМАЛЯВАНЕТО НА НАЛИЧНИТЕ ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ
Докторант Владимир Сиркаров ……..……. 398

ВЛИЯНИЕ НА КОЕФИЦИЕНТА P/E И ДИВИДЕНТНАТА
ДОХОДНОСТ ВЪРХУ ЦЕНИТЕ НА АКЦИИТЕ
НА БЪЛГАРСКИЯ КАПИТАЛОВ ПАЗАР
Докторант Владислав Любенов …….....…… 405

ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА МСП
В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ
Докторант Даниел Данчев …….....…… 413

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ
ЧРЕЗ ГРАНИЦИТЕ НА ОСИГУРИТЕЛНИЯ ДОХОД
Докторант Жанета Ангелова .....…… 421

ЦИФРОВАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО – СРЕДСТВО
ЗА ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ И РАДИКАЛНА
ПРОМЯНА НА НАЧИНА НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА МЕДИЦИНСКИ
И ЗДРАВНИ ГРИЖИ
Докторант Живка Петрова .....…… 429

ДЕБАТЪТ МЕЖДУ БАНКОВАТА И ВАЛУТНАТА ШКОЛА ОТ 19-И ВЕК –
ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПАРАЛЕЛИ СЪС СЪВРЕМЕННИТЕ
МОНЕТАРНИ РЕАЛНОСТИ
Докторант Кузман Илиев .....…… 438

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕНИДЖМЪНТА НА ЛЕЧЕБНИТЕ
ЗАВЕДЕНИЯ В УСЛОВИЯ НА ПАНДЕМИЯ ОТ COVID-19
(ПО ПРИМЕРА НА УНИВЕРСИТЕТСКА МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА
ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ „СЪРЦЕ И МОЗЪК“ – ПЛЕВЕН)
Докторант Люба Митева .....…… 446

БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИИТЕ – ГОЛЕМИТЕ ПОЛЗИ
ЗА МАЛКИТЕ БАНКИ
Докторант Марина Милинова .....…… 453

ОТРИЦАТЕЛНИ ЛИХВЕНИ НИВА – ЕМПИРИЧЕН ОПИТ
Докторант Милена Пешева .....…… 460

ФИНАНСОВИЯТ ФЕЪРПЛЕЙ В ЖЕНСКИЯ ФУТБОЛ –
НЕОБХОДИМОСТ ИЛИ ВЪЗМОЖНОСТ
Докторант Нено Ненов ……..…… 468

ОТРАЖЕНИЕ НА КОВИД-19 ВЪРХУ ПРЕМИЙНИЯ ПРИХОД
ПО ЗАСТРАХОВКА „КАСКО“ НА МПС В БЪЛГАРИЯ
Докторант Николай Илиев ….…… 474

РАЗВИТИЕ НА ИМУЩЕСТВЕНОТО ЗАСТРАХОВАНЕ В БЪЛГАРИЯ
ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ПРЕЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Докторант Радка Василева ….…… 480

КОНСОЛИДАЦИЯТА НА БАНКОВИЯ СЕКТОР
В БЪЛГАРИЯ КАТО ФАКТОР ЗА УСТОЙЧИВОСТ
Докторант Рая Драгоева ……..…… 488

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ДАНЪЧНИТЕ ИЗМАМИ
ПРИ ТЪРГОВИЯТА С ГОРИВА И НЕФТОПРОДУКТИ
Докторант Стефан Пешов .....……. 496

ПРОГНОЗИРАНЕ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ -
ОТКЛОНЕНИЕ НА ФАКТИЧЕСКОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ
НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА
СПРЯМО ЗАКОНА ЗА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРИЯ
Докторант Юлиан Войнов .....……. 501

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, ОДИТ, СТАТИСТИКА И МАТЕМАТИКА

ЗА РОЛЯТА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
ПРИ ДОКУМЕНТИРАНЕТО В СЧЕТОВОДСТВОТО
Проф. д-р Атанас Атанасов .....……. 511

ОСОБЕНОСТИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ
НА СТОКИТЕ В УСЛОВИЯТА COVID-19
Доц. д-р Галя Иванова – Кузманова .....……. 517

АКТУАЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
ПРЕД СЧЕТОВОДНАТА ПРОФЕСИЯ В КОНТЕКСТА
НА ПРОМЕНИТЕ СЛЕД БРЕКЗИТ
Доц. д-р Галина Чиприянова, Д-р Марий Стоянов .....……. 524

КЪМ НОВ ПОДХОД В ОБУЧЕНИЕТО
ПО МЕЖДУНАРОДНИ СТАНДАРТИ ЗА ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ
Доц. д-р Диана Ималова, Доц. д-р Венцислав Вечев .....……. 532

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В КОНТЕКСТА
НА ЦЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ – СТАТИСТИЧЕСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Красимира Славева .....……. 541

СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ЗАВИСИМОСТТА МЕЖДУ
ЦИФРОВИЗАЦИЯТА НА ИКОНОМИКАТА И ИКОНОМИЧЕСКИЯ РАСТЕЖ
Доц. д-р Маргарита Шопова, Гл. ас. д-р Евгени Овчинников,
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов .....……..…. 549

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА СВОБОДНА
ТЪРГОВИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ И ЗНАЧЕНИЕТО ИМ ОТ ПОЗИЦИЯТА
НА МИТНИЧЕСКИЯ КОНТРОЛ В ЕС
Доц. д-р Момчил Антов .....……..…. 557

INNOVATIVE METHODS FOR ACCOUNTING EDUCATION –
EXPERIENCE AND GLOBAL LESSONS LEARNED
Assoc. Prof. Nadya Velinova-Sokolova, PhD ……..……..…..…. 564

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕНИДЖМЪНТА НА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ В УСЛОВИЯ НА ПАНДЕМИЯ ОТ COVID-19 (ПО ПРИМЕРА НА УНИВЕРСИТЕТСКА МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ „СЪРЦЕ И МОЗЪК“ – ПЛЕВЕН)

Докторант Люба Митева[1]

Резюме: *Разразилата се пандемия от COVID-19 постави на дневен ред пред мениджмънта на лечебните заведения у нас, редица въпроси, касаещи финансирането, кадровата, структурната и материалната им обезпеченост. Именно отговорът на тези предизвикателства, от страна на мениджърските екипи, е предмет на настоящата разработка, а обект е УМБАЛ „Сърце и Мозък“ – Плевен.*

Ключови думи: *пандемия, COVID-19, финансиране, кадровата, структурната и материалната им обезпеченост, мениджърски решения, лечебни заведения*

JEL: I11, I12, I18

CHALLENGES IN THE MANAGEMENT OF MEDICAL INSTITUTIONS DURING THE COVID-19 PANDEMIC (FOLLOWING THE EXAMPLE OF THE UNIVERSITY MULTIPROFILE HOSPITAL FOR ACTIVE TREATMENT „HEART AND BRAIN“ - PLEVEN)

Lyuba Miteva, PhD Student

Abstract: *The outbreak of the COVID-19 pandemic put on the agenda before the management of the medical establishments in our country a number of issues concerning their financing, staffing, structural and material security. It is the response to these challenges, on the part of the management teams, that is the subject of this study, and the object is University Multiprofile Hospital for Active Treatment „Heart and Brain“ – Pleven.*

Key words: *COVID-19 pandemic; financing, staffing, structural and material security; management decisions; medical institutions*

JEL: I11, I12, I18

1. Въведение

Разразилата се в началото на 2020 година световната пандемия от COVID-19, пред чиято четвърта вълна сме изправени към днешна дата, постави безпрецедентни предизвикателства пред икономиките и обществата на всички страни, в това число и България. Логично навсякъде по света най-

[1] lubamiteva28@gmail.com, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

засегнатия сектор се оказа здравния, а здравните системи се изправиха пред редица трудности, касаещи финансирането, кадровата, структурната и материалната им обезпеченост. В случаят с нашата страна, в която здравната реформа, стартирала още през далечната 1998 година още не е завършена. Пандемията оказа влияние и даде отражение върху цялостната дейност на лечебните заведения – част от българската здравна система, извеждайки на преден план редица съществуващи дефицити в мениджмънта на сектора и очерта с още по-голяма острота негативните стари нерешени проблеми, с които дълги години нито законодателната, нито изпълнителната власт успя да се справи. На 13 март 2020 г. бе обявено извънредно положение за цялата страна, в резултат от което бяха въведени редица ограничителни мерки с цел неразпространение на инфекцията, осигуряване на адекватна и навременна грижа и защита на българските граждани – пациенти, диагностицирани с това заболяване. В резултат от въвеждането на тези ограничения, дейността на всички лечебни заведения у нас (без значение от техния профил и собственост) отбеляза драстичен спад, предвид отмяната на плановия прием и консултации, както и планови операции, което рязко намали приходите на болничните заведения. Редуцираният пациентопоток; завишените разходи за предпазни средства, за разкриване на нови интензивни звена и тяхното оборудване с нова апаратура; увеличените разходи за дежурства на персонала; демотивацията на болничните колективи, предвид високата степен на професионален риск за здравето и живота им; липсата на указания и конкретни алгоритми за болници, лекари и пациенти за действие и т.н., се оказаха най-неотложните за решаване въпроси, стоящи пред мениджмънта на всички лечебни заведения у нас – предмет на настоящия доклад. И тъй като обект на същия е УМБАЛ „Сърце и Мозък“ – Плевен – с лидерска позиция сред частните лечебни заведения у нас, неизбежно трябва да поставим въпроса за ролята на частните лечебни заведения, които през цялото време лекуваха и продължават да лекуват пациенти с COVID-19. Именно тази роля на частните лечебни заведения бе силно подценена, а обществото дезинформирано и настроено срещу тях, което наложи намесата на Българската болнична асоциация и на Националното сдружение на частните болници. В своите становища по този конкретен проблем, те декларираха още в началото на обявеното извънредното положение, готовността на своите членове да се включат в лечението на пациенти – болни от COVID-19. Още доводи в противовес на твърдението, че съществува нежелание от страна на частните лечебни заведения у нас, да се включат активно в борбата с пандемията, са че формата на собственост на лечебните заведения (било то тя частна, общинска или държавна), въобще не оказва влияние, а в случая от ключово значение за изборът на пациентите с COVID-19 е наличието на добра организация и реална възможност за оказване на качествено интензивно лечение.

2. Отражение на пандемията от COVID-19 върху дейността на УМБАЛ „Сърце и мозък“

Университетска многопрофилна болница за активно лечение „Сърце и Мозък“ ЕАД - Плевен, стартира своята дейност на 27 февруари 2017 г., след инвестирани 35 млн. лв. за нейното изграждане и оборудването като високотехнологично лечебно заведение на територията на гр. Плевен, наричан още (при това не без основание) – здравния хъб на Северна България[2]. Болницата е част от Българския кардиологичен институт от фирмената група на „Търговска лига - национален аптечен център“, която се явява основен дистрибутор на фармацевтичния производител в холдинга „Чайкафарма висококачествени лекарства“. УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД – Плевен е модерно оборудвана и специализирана в иновативни здравни технологии за лечение на сърдечносъдови и неврологични заболявания. Тя разполага с 282 легла за лечение на пациенти. Лечебното заведение включва клиники и отделения с най-високото трето ниво на компетентност, съгласно действащите национални медицински стандарти по кардиохирургия, съдова хирургия, неврохирургия, кардиология, електрокардиостимулация, анестезиология и интензивно лечение, неврология, интензивно лечение по кардиология, интензивно лечение по кардиохирургия, неинвазивна кардиология, инвазивна кардиология, гръдна хирургия, обща хирургия, ортопедия и травматология и образна диагностика, онкологичен и радиохирургичен център и други. В състава на клинико-диагностичните структури на болницата влизат клинична, микробиологична лаборатория, а от 2021 г. генетична лаборатория и вирусологичната лаборатория, получили одобрение от Министерството на здравеопазването. Качеството им на работата се гарантира от редовното участие в националната система за външен контрол. Вирусологичната лаборатория провежда и PCR изследване за COVID-19, чиито резултати се признават при пътуване в чужбина или пристигане в България.

Със старта на пандемията от COVID-19, бе предприета първата стъпка от мениджърския екип на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД – Плевен в изпълнение на заповедта на министъра на здравеопазването. Това стана безусловно поради факта, че болницата е ключова единица от системата на здравеопазване както в областта, така и на национално ниво. В тази връзка, със Заповед на Изпълнителния директор на лечебното заведение, бяха трансформирани 110 легла за лечение на пациенти в неусложнено и в крайно тежко състояние. Това действие бе за сметка на затварянето на общо 4 корпуса в състава на структурата на болницата, но напълно оправдано от гледна точка на преустановените планов прием и планови операции, довело

[2] Амбицията на УМБАЛ „Сърце и мозък“ е да приема пациенти от областите Видин, Монтана, Враца, Плевен, Габрово, Ловеч, Русе, Велико Търново, Търговище, Разград, Шумен – регион, обхващайки по този начин население над 1,5 млн. души.

до редуциране на приходната част на болничния бюджет. Вследствие на настъпилата промяна, бе възпрепятствана нормалната дейност на почти всички клиники в болницата, а именно да приемат и лекуват пациенти с животозастрашаващи заболявания като инфаркт, инсулт, тромбоза и дисекация на аортата (което в последствие след анализ на статистиката, индикира по-висока смъртност на пациенти с тези заболявания). По време на COVID-19 пандемията, частните болници, в това число и УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД работят при съблюдаване и спазване на всички законови разпоредби, спазвайки добрата медицинска практика и заповеди на Министерство на здравеопазването, както и държавните, и общинските болници, без обаче да получават субсидии от държавата, т.е от българските данъкоплатци. Работата с ковид-пациенти, има за резултат тежък спад в приходите и изключително високи разходи. Обезпечеността на частната болница с материали като например – предпазни облекла, шлемове, маски и дезинфектанти бе подпомогната безвъзмездно с малки количества от Регионалната здравна инспекция – Плевен, но останалите количества са изцяло за сметка на болницата и нейните лични запаси. Независимо от поетия ангажимент от страна на Министерство на здравеопазването, че лечебните заведения ще бъдат компенсирани заради извънредните разходи, посредством изплащане на висок процент дейност на база – предходен период, разходите на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ нарастваха непрекъснато, предвид допълнително въведените от държавата и здравните органи изисквания от типа PCR-тестване на всеки пациент, който постъпва за лечение. Веднага след отмяната на забраната за планов прием и планови операции, и тяхното възобновяване, разходите отново се повишиха, поради необходимостта от лични предпазни средства и специализирани защитни медицински облекла за медиците, чиято цена спекулативно нарасна в пъти, поради рязкото им търсене. Важно е да отбележим и проблема с недостатъчността на финансовия ресурс, необходим за лечение на пациент с COVID-19, поради факта че спецификата на всеки случай, изисква индивидуален подход към инфектираните. Освен това на практика няма възможност да се направи предварителна прогноза или разчет относно времето за престой на всеки пациент, нито пък необходимото медикаментозно лечение, предвид индивидуалните характеристики на заболелите, вариращ от лека симптоматика до тежко състояние в случай на придружаващи заболявания, изискващи прилагането на по-интензивни грижи и използването на високоспециализирана апаратура.

Втората стъпка, която предприе мениджмънта на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД – бе в посока изграждане и оборудване на най-модерната и успешна Ковид реанимация в България, при това и най-голямата в Северна България. Към живот бяха върнати стотици инфектирани пациенти в тежко състояние и по-конкретно - през периода на пандемията до настоящия мо-

мент в УМБАЛ „Сърце и Мозък“ са приети над 860 пациента с тежко протичащо заболяване и несъвместими с живота симптоми. Средно, пациентите остават в стационар 6 дни, а в интензивното COVID отделение - 18 дни. Смъртността, която се отчита в УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД, е сведена до 14,5%, което е един силно насърчаващ резултат не само за България, но и в Европа, където смъртността при пациенти, които са били приети за болнично лечение с COVID-19, средно е 24% (Симова, 2021).

Третата стъпка на мениджърският екип бе откриването на специализиран имунизационен кабинет, което съвпадна със старта на имунизационна кампания срещу COVID-19 (Министерство на здравеопазването, 2020). В изпълнение на Заповед № РД-01-726 от 23.12.2020 г. за стартиране на имунизационна кампания срещу COVID-19 в УМБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД, бе създаден специализиран имунизационен кабинет, в който са извършени повече от 7 711 ваксинации (около 20 на ден), както и мобилен имунизационен пункт по време на кампаниите в почивните дни на пл. „Възраждане“, за ваксиниране на открито, в който се поставят приблизително по 100 дози дневно.

През цялото време на пандемията до настоящия момент, мениджмънта на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД – Плевен полага неимоверни усилия да съхрани човешките ресурси в лечебното заведение. Усилията са в три посоки:

- поддържане на кадровата политика в болницата по задържане на служители, предвид факта, че професионалния риск на работещите, особено на първа линия е висок, а голяма част от тях пострадаха тежко от заболяването, докато друга част дори загубиха членове на семейства си;
- лекарите и медицинския персонал бяха изправени пред огромни предизвикателства и положиха много усилия, грижейки се за своите пациенти в условията на напрежение и неизвестност, рискувайки собствения си живот, като същевременно финансирането, което трябваше да получат за положения труд по линия на обещаното от изпълнителната власт, беше крайно недостатъчно, а съгласно заповед на министъра на здравеопазването, финансирането в новата четвърта вълна, дори ще бъде намалено;
- мотивацията на екипа на УМБАЛ „Сърце и Мозък“, също е нелека задача, предвид факта, че това не са лекари и сестри в инфекциозна болница и съгласно трудовия си договор, те не са длъжни да влязат в графиците на новосъздадените COVID отделения. Убеждаването на всеки един специалист, от всяко ниво опира до морална мотивация и разбирането, че тези хора трябва да бъдат убедени да поемат риска за собствения си живот и живота на семействата си.

Четвъртата стъпка на управленският екип на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД е свързана с установяване на коректни отношения и създаване на атмосфера на пълно доверие с НЗОК/РЗОК – Плевен по отношение отчитането на извършената от лечебното заведение, дейност по време на пандемията. В основата на тази стъпка, от една страна са цените на

клинични пътеки №39, 48 и 104, по които става отчитането и заплащането на лечението на пациенти с коронавирусната инфекция (УС на БЛС, 2021). Въпросните клинични пътеки, както вече изтъкнахме по-горе в текста, не покриват реално извършените агрегирани разходи направени от болницата. От друга страна, зачестилите искания за възстановяване на средства от НЗОК, включващи тенденциозни, масови проверки при това в условия на пандемия и при изтъкване на формални причини за тази цел като: неспазен алгоритъм на лечение, отчетен пациент с антигенен тест, а не с PCR и прочие, които Българския лекарски съюз окачествти като „административен тормоз“ (УС на БЛС, 2021). Предвиденото увеличение на размера на клиничните пътеки за лечение от COVID-19, което вече е факт, безспорно ще влее допълнителен ресурс в приходната част на бюджетите на лечебните заведения, но няма гаранция, че ще бъдат компенсирани намалените приходи, при такова бързо нарастване на разходите.

Петата стъпка на мениджърския екип на лечебното заведение е в посока лечение на пост-Ковид синдрома, т. нар. „дълга опашка“ на COVID-19. Това са многообразни персистиращи състояния и увреждания при пациенти, преболедували коронавирусната инфекция. Тези увреждания в малките съдове на мозъка, сърцето и цялото тяло са тясната специалност на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ и вече има редица постижения именно в диагностиката и продължаващото им лечение.

3. Заключение

Независимо от посочените предизвикателства в следствие на пандемията от COVID-19, мениджърския екип на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД – Плевен, демонстрира гъвкав управленски подход и иновативна политика, съобразено с новите реалности, за което получи отличие за най-висок резултат при ваксиниране на населението в област Плевен и за съпричастност към имунизационната кампания срещу COVID-19. Що се касае до инвестициите на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД – Плевен в състояние на продължаваща пандемия, редуциран бюджет, четвърта вълна на инфектирани и най-вероятно предстоящ нов национален локдаун през есента, то болницата следва да приоритизира дейностите си, за да може да съхрани инвестиционните си планове и да гарантира запазване на екипа си (Нинов Н. Н., 2021).

Стратегическа стъпка на мениджърският екип на УМБАЛ „Сърце и Мозък“ ЕАД – Плевен, е включването й сред общо 131 лечебни заведения - бенефициенти по Проект BG16RFOP001-9.001 „Мерки за справяне с пандемията“[3] по приоритетна ос 9 „Подкрепа за здравната система за справяне

[3] Дейностите по проекта са насочени към укрепване капацитета на болничната мрежа, чрез реконструкция, проектиране и ремонтни дейности за обособяване на изолирани структури за лечение на пациенти с COVID-19 към болници, осигуряване на

с кризи“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. с предвиден бюджет в размер на общо 129 271 258,60 лева. Основна цел на проекта е посредством заложените дейности да бъде подкрепена здравната система на Република България в условия на сериозни затруднения и да се създаде готовност за реакция при евентуални следващи епидемични ситуации, посредством осигуряване на достъп до качествено лечение и развитие на телемедицината за осигуряване на живота и здравето на гражданите.

Използвани източници

Министерство на здравеопазването. (23 декември 2020 г.). *Министерство на здравеопазването.* Извлечено от Министерство на здравеопазването: https://www.mh.government.bg/media/filer_public/2021/02/15/izm_zapoved_im_campaign_10_02_2021-final-1.pdf

Нинов, Н. Н. (2021). Специфики и особености на застраховките с покритие заболяване от COVID-19 предлагани на българския застрахователен пазар. *Сборник доклади от Годишна университетска научна конференция : Научно направление „Социални, стопански и правни науки“* (pp. 322-328). Велико Търно: НВУ - Изд. комплекс.

Симова, Я. (2021, февруари 10). Предизвикателство пред медицината ще бъде „дългата COVID опашка“. (Е. Спахийски, Interviewer)

УС на БЛС. (2021, юли 30). *Български лекарски съюз.* Retrieved from https://blsbg.com: https://blsbg.com/bg/download/file/page-section/21889

медицинско и болнично оборудване за структурите, създадени за лечение и грижи за пациенти с COVID-19, повишаване капацитета на центровете за трансфузионна хематология за диагностика на COVID-19 и внедряване на телемедицина с оглед редуциране на контактите на инфектираните с коронавирус пациенти при получаване на медицински грижи.За повече информация виж.Насоки за кандидатстване по процедура BG16RFOP001-9.001 „Мерки за справяне с пандемията“ на https://www.eufunds.bg/bg/oprd/node/7291